

process. As a result of realization of the first basic stage of work every participant of the overcompensatory process reveals an insufficiently well developed subsystems B and D of the system "personality". These subsystems can not be self-organized, there are appropriate subsystems B and D of the system "defect". Subsystems B and D can not set between itself horizontal intercommunications through the greatest levels of the development as a result of presence between them subsystem C of the system "personality" of lower level of development, which has the appropriate subsystem in the system "defect". In the issue of realization of the second basic stage of work the person reveals subsystems A and E of the system «personality» with the higher level of development, which would be related with subsystems B and D of the system «personality» with the lower level of development. In consequence of realization of the third basic stage of work the participants of overcompensatory process create complex image of itself with the higher level of development of subsystems A and E of the system "personality" and with intercommunications between them. On the fourth basic stage of work the person determines the way of overcompensation and will realize it: using the created complex image as attractor, the person carries out the process of overcompensation impossible of self-organization of subsystem B and D of the system "personality" to self-organization of subsystem A and E of the system "personality" to achieve its zone of the nearest progressive development. On the fifth basic stage of work, using the created synsense image as attractor, the participants of overcompensatory process continue to carry out the work, beginning on the fourth basic stage to achieve with subsystem A and E of the system "personality" to zone of the actual progressive development. The methodology is instrumental in forming in person the skills to set intermediates and ultimate goals correctly, to overcome difficulties, which arise in the process of reaching the goal. Healthy persons, persons with bad eyesight and dull hearing, persons with easy mental retardation and delay of psychical development, persons with child's cerebral palsy can use this methodology.

Key words: *synergetics, heuristics, overcompensation, system "defect", system "personality".*

УДК 373.091.12

Юлія Самойлова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-4377-7309

DOI 10.24139/2312-5993/2017.09/152-166

НОРМАТИВНІ, ЗМІСТОВІ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ШКІЛЬНИХ МЕРЕЖ УКРАЇНИ

У статті окреслено та з'ясовано нормативні, змістові та процесуальні засади діяльності інноваційних шкільних мереж (ІШМ) України. Окреслено основні положення їхньої діяльності: необхідність диверсифікації системи освіти через створення мережі інноваційних шкіл; розробка відповідної законодавчої бази регулювання діяльності об'єднаних навчальних закладів; стимулювання урядом змін, відкриття нових шкіл, налагодження партнерських стосунків між школами. З'ясовано змістові засади: формування готовності школи до надання якісної освіти всім учням та до співробітництва у справі поширення прогресивного педагогічного й управлінського досвіду; професійний розвиток учителів та шкільної адміністрації; здійснення

активних заходів для активізації співробітництва з батьками учнів, місцевою освітньою адміністрацією, громадськістю; впровадження інтегративно-діяльнісного підходу до викладання навчальних дисциплін природничо-математичного циклу. Схарактеризовано організаційні форми діяльності ІШМ України: 1) взаємовідвідування вчителями навчальних занять та спільний аналіз їх результатів; 2) науково-методичні та практичні конференції; 3) поширення та популяризація здобутих знань та інформації через друковані матеріали, відео, Інтернет; 4) проведення комплексного моніторингу ефективного впровадження інноваційно-педагогічних технологій у роботу загальноосвітніх навчальних закладів.

Ключові слова: *інновація, мережа, інноваційна шкільна мережа, заклад загальної середньої освіти.*

Постановка проблеми. Сучасний процес реформування системи освіти як сфери соціальної практики суспільства в Україні започатковано на початку 90-х років ХХ ст. в умовах переходу до державного будівництва й культурного відродження незалежної української держави. Реформування освіти стало пріоритетним напрямом сучасного розвитку суспільства. До того ж, освітні реформи віддзеркалюють розвиток держави та є важливою складовою її національної безпеки.

У «Національній доктрині розвитку освіти» зазначено, що реформування середньої освіти в Україні передбачає «прискорений, випереджальний інноваційний розвиток освіти, а також створення умов для розвитку, самоствердження та самореалізації особистості протягом життя» [5]. У контексті даного твердження зауважимо, що для успішного розвитку освіти слід активно розвивати й поширювати в освітній практиці інновації, серед яких, на нашу думку, є інноваційні шкільні мережі. Відтак, необхідним є здійснення тісної співпраці з міжнародною спільнотою, яка займається питаннями освіти, а також вивчення й запровадження позитивного інноваційного досвіду розвинених країн. Для України цінним є досвід створення інноваційних шкільних мереж у США, де зазначений тип закладів освіти має високий інноваційний потенціал у системі середньої освіти країни.

Аналіз актуальних досліджень. Інноваційні перетворення в освіті стали об'єктом наукових інтересів широкого кола теоретиків і практиків освіти США, Канади та Великої Британії. Так, М. Барбер, Р. Елмор, Б. Левін, Е. Ліберман, М. Фуллан, Д. Хопкінс та ін. аналізують історичний контекст, чинники, що зумовлюють інновації в освіті, зміст конкретного інноваційного процесу, особливості освітніх перетворень, закономірності проведення та здійснення освітніх змін.

Структурно-логічний аналіз досліджень із педагогічної інноватики дозволив виокремити такі аспекти розгляду як педагогічного феномену: філософський (Л. Даниленко, В. Кремень, В. Рябенко, В. Цикін та ін.), освітньо-політичний (Л. Ващенко, В. Загвязинський, С. Ніколаєнко, В. Химинець та ін.), управлінський (Л. Вознюк, Л. Даниленко, М. Карамушка, О. Козлова, А. Сбруєва, В. Сластьонін та ін.), змістовий (І. Дичківська, В. Паламарчук, Л. Подимова,

О. Попова та ін.), технологічний (І. Матіюк, О. Пехота, Г. Сазоненко, Г. Селевко та ін.), професійно-педагогічний (О. Кіяшко, М. Лазарєв та ін.).

Однак, дослідження причин виникнення, особливостей розвитку й умов поширення інноваційних шкільних мереж, зокрема у США не було предметом спеціальних педагогічних розвідок. Окремі аспекти мережування навчальних закладів розглядаються в наукових розвідках М. Бойченко (тенденції розвитку шкільних мереж як колаборативних організацій, спрямованих на поширення прогресивного педагогічного досвіду, підтримку професіоналізму та мотивацію педагогічних працівників шкіл до інноваційного розвитку в контексті децентралізаційних процесів управління системою освіти США), К. Гаращука (сутнісні засади теорії шкільних мереж як чинника та концептуальної основи структурних реформ загальної середньої освіти Великої Британії кінця ХХ – початку ХХІ століття), А. Сбруєвої [10] (інноваційні освітні мережі як нова організаційна форма здійснення освітніх реформ управління освітою, що визначають структурну перебудову освітніх систем, і являють собою утворення нового типу об'єднань на мезорівні освітніх систем, що слугують в умовах спрощення їх ієрархічної структури ініціатором та стимулятором освітніх перетворень), І. Чистякової [11] (організаційно-педагогічні засади діяльності інноваційних шкільних мереж Великої Британії).

Мета статті – з'ясувати нормативні, змістові та процесуальні засади діяльності інноваційних шкільних мереж України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети дослідження використано сукупність взаємопов'язаних методів: загальнонаукових: аналіз, синтез, абстрагування, порівняння й узагальнення, що дали змогу вивчити офіційні документи освітніх реформ; конкретнонаукових: структурно-логічний метод уможливив визначення нормативних засад досліджуваного феномену; системно-функціональний метод стали основою для виявлення змістових і процесуальних засад діяльності інноваційних шкільних мереж України.

Виклад основного матеріалу. Пріоритетні напрями державної освітньої політики окреслено в таких політичних документах, як Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття», 1996), Національна доктрина розвитку освіти (2002), закони України «Про освіту» (1991, 2006, 2017), «Про загальну середню освіту» (1999). Відтак, до таких напрямів на підставі структурно-логічного аналізу зазначених державних документів можемо віднести:

- особистісна орієнтація освіти;
- формування національних і загальнолюдських цінностей;
- створення для громадян рівних можливостей здобуття освіти;
- постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту й форм організації навчально-виховного процесу та ін. [5].

Розуміння нормативних засад діяльності сучасних інноваційних шкільних мереж України вимагає характеристики законодавчої бази системи освіти країни. Важливим питанням у цьому контексті є реформування освіти в Українській державі. Так, Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») визначає стратегічні завдання, шляхи реформування освіти в Україні та принципи реалізації Програми.

Серед завдань цінним для створення та розвитку інноваційних шкільних мереж є виведення освіти в Україні на рівень освіти розвинутих країн світу шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних, організаційних засад; подолання монопольного становища держави в освітній сфері через створення на рівноправній основі недержавних навчально-виховних закладів; глибокої демократизації традиційних навчально-виховних закладів; формування багатоваріантної інвестиційної політики в галузі освіти [1].

До основних шляхів реформування освіти розробники Програми відносять:

- створення у суспільстві атмосфери загальнодержавного, всенародного сприяння розвитку освіти, неухильної турботи про примноження інтелектуального та духовного потенціалу нації, активізація зусиль усього суспільства для виведення освіти на рівень досягнень сучасної цивілізації, залучення до розвитку освіти всіх державних, громадських, приватних інституцій, сім'ї, кожного громадянина;

- забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень;

- реорганізація існуючих та створення навчально-виховних закладів нового покоління, регіональних центрів та експериментальних майданчиків для відпрацювання та відбору ефективних педагогічних інновацій та освітніх модулів;

- радикальна перебудова управління сферою освіти шляхом її демократизації, децентралізації, створення регіональних систем управління навчально-виховними закладами;

- органічна інтеграція освіти і науки, активне використання наукового потенціалу вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ, новітніх теоретичних розроблень та здобутків педагогів-новаторів, громадських творчих об'єднань у навчально-виховному процесі;

- створення нової правової та нормативної бази освіти [1].

Принципами реалізації Програми є такі:

- демократизація освіти, що передбачає децентралізацію та регіоналізацію управління системою освіти з дотриманням найбільш визначальних принципів освітньої політики Української держави, надання автономії навчально-виховним закладам у вирішенні основних питань

їхньої діяльності, подолання монополії держави на освіту, перехід до державно-громадської системи управління освітою, у якій особистість, суспільство й держава стануть рівноправними суб'єктами, утворення системи партнерства учнів, студентів і педагогів;

- відкритість системи освіти, що пов'язана з її орієнтованістю на цілісний неподільний світ, його глобальні проблеми, усвідомленням пріоритетності загальнолюдських цінностей над груповими і класовими, інтеграцією у світові освітні структури;

- багатоукладність та варіантність освіти, що передбачає створення можливостей для широкого вибору форм освіти, навчально-виховних закладів, засобів навчання і виховання, які відповідали б освітнім запитам особистості; запровадження варіантного компоненту змісту освіти, диференціацію та індивідуалізацію навчально-виховного процесу, створення мережі недержавних навчально-виховних закладів [1].

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки визначає ключові напрями державної освітньої політики, якими мають стати:

- оновлення законодавчо-нормативної бази системи освіти, адекватної вимогам часу;

- модернізація структури, змісту й організації освіти на засадах компетентнісного підходу, переорієнтації змісту освіти на цілі сталого розвитку;

- створення і забезпечення можливостей для реалізації різноманітних освітніх моделей, навчальних закладів різних типів і форм власності, різноманітних форм та засобів отримання освіти;

- розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі [6].

А вдосконалення структури системи освіти, згідно з Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, передбачає:

- удосконалення законодавчої і нормативно-правової бази з метою приведення структури і змісту дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної і вищої освіти у відповідність до європейських стандартів;

- розроблення наукових підходів до ефективної оптимізації мережі навчальних закладів усіх підсистем освіти;

- урізноманітнення моделей організації освіти, зокрема для сільських дітей: створення освітніх округів, ресурсних центрів дистанційного навчання, філій базових шкіл, домашніх шкіл типу «школа-родина», дошкільних навчальних закладів сімейного типу тощо та ін. [6].

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що держава повинна забезпечувати: інноваційний характер навчально-виховної діяльності; різноманітність типів навчальних закладів, варіативність навчальних програм, індивідуалізацію навчання й виховання та ін.

Важливим аспектом діяльності інноваційних шкільних мереж є управління ними. Це вимагає модернізації управління освітою, про що йдеться і в Національній доктрині розвитку освіти. У статті 23 проголошується, що модернізація управління освітою України передбачає: оптимізацію державних управлінських структур, децентралізацію управління; перерозподіл функцій та повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та навчальними закладами; перехід до програмно-цільового управління; підвищення компетентності управлінців усіх рівнів; більш широке залучення до управлінської діяльності талановитої молоді, жінок, а також виховання лідерів у сфері освіти [5].

У статті 6 Закону України «Про освіту» про засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності серед низки основних засад і принципів визначено такі:

- забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності;
- різноманітність освіти;
- цілісність і наступність системи освіти;
- свобода у виборі видів, форм і темпу здобуття освіти, освітньої програми, закладу освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності;
- академічна свобода;
- державно-громадське партнерство;
- державно-приватне партнерство;
- сприяння навчанню впродовж життя;
- інтеграція у міжнародний освітній та науковий простір [3].

Цінною для створення й розвитку інноваційних шкільних мереж на території України стаття 9, у якій зазначено форми здобуття освіти, зокрема і мережева форма здобуття освіти як спосіб організації навчання здобувачів освіти, завдяки якому оволодіння освітньою програмою відбувається за участю різних суб'єктів освітньої діяльності, що взаємодіють між собою на договірних засадах [3].

В останні роки в Україні з'явилася нова форма об'єднання закладів освіти – опорні школи, які можемо також віднести до одного з типів інноваційних шкільних мереж за територіальною ознакою. Так, у статті 13 Закону «Про освіту» йдеться про таке:

1. Для забезпечення територіальної доступності повної загальної середньої освіти органи місцевого самоврядування створюють і утримують мережу закладів освіти та їхніх філій.

Кожна особа має право здобувати початкову та базову середню освіту в закладі освіти (його філії), що найбільш доступний та найближчий до місця проживання особи.

Право особи здобувати початкову та базову середню освіту у державному або комунальному закладі освіти (його філії), за яким

закріплена територія обслуговування, на якій проживає ця особа, гарантується, що не обмежує право особи обрати інший заклад освіти.

2. З метою створення умов для здобуття повної загальної середньої освіти, запровадження профільного навчання, забезпечення всебічного розвитку особи, раціонального та ефективного використання наявних ресурсів і матеріально-технічної бази закладів освіти, їх модернізації створюється освітній округ.

Освітній округ – це сукупність закладів освіти (їхніх філій), у тому числі закладів позашкільної освіти, закладів культури, фізичної культури і спорту, що забезпечують доступність освіти для осіб, які проживають на відповідній території [3].

Важливим питанням щодо діяльності закладів освіти в країні є питання статусу закладу загальної середньої освіти, у тому числі й інноваційних шкільних мереж, про що зазначено у статті 10 Закону: «Заклади загальної середньої освіти можуть бути засновані на засадах державно-приватного партнерства (корпоративний заклад загальної середньої освіти). ... Статус корпоративного має заклад загальної середньої освіти, заснований кількома суб'єктами різних форм власності на засадах державно-приватного партнерства, особливості управління яким визначаються засновницьким договором і статутом, у якому, зокрема, можуть визначатися питання управління рухомим і нерухомим майном» [3].

Для окреслення нормативних засад діяльності інноваційних шкільних мереж в Україні важливим є аналіз Закону «Про загальну середню освіту», зокрема стаття 9, у якій визначено типи загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти.

Отже, за цим Законом, до загальноосвітніх навчальних закладів належать:

- школа I-III ступенів;
- спеціалізована школа (школа-інтернат) I-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів;
- гімназія (гімназія-інтернат) – навчальний заклад II-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів відповідно до профілю;
- колегіум (колегіум-інтернат) – навчальний заклад II-III ступенів філологічно-філософського та (або) культурно-естетичного профілю;
- ліцей (ліцей-інтернат) – навчальний заклад III ступеня з профільним навчанням та допрофесійною підготовкою (може надавати освітні послуги II ступеня, починаючи з 8 класу);
- школа-інтернат I-III ступенів – навчальний заклад з частковим або повним утриманням за рахунок держави дітей, які потребують соціальної допомоги;
- спеціальна школа (школа-інтернат) I-III ступенів – навчальний заклад для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку;

- санаторна школа (школа-інтернат) I-III ступенів – навчальний заклад з відповідним профілем для дітей, які потребують тривалого лікування;
- школа соціальної реабілітації – навчальний заклад для дітей, які потребують особливих умов виховання (створюється окремо для хлопців і дівчат);
- вечірня (змінна) школа II-III ступенів – навчальний заклад для громадян, які не мають можливості навчатися у школах з денною формою навчання;
- навчально-реабілітаційний центр – навчальний заклад для дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку [2].

Крім того, загальноосвітні навчальні заклади для задоволення допрофесійних, професійних запитів і культурно-освітніх потреб громадян можуть входити до складу освітніх округів, спілок, інших об'єднань, у тому числі за участі навчальних закладів системи дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти різних типів і рівнів акредитації, закладів культури, фізичної культури та спорту, підприємств і громадських організацій [2].

Таким чином, аналіз освітніх документів України дає змогу стверджувати, що в основі нормативного забезпечення діяльності інноваційних шкільних мереж у країні покладено загальні закони про освіту та положень про інноваційну діяльність, а також накази Міністерства освіти і науки.

Успішним зразком створення інноваційних шкільних мереж в Україні є проекти «Росток» (кер. Т. Пушкарьова), «Крок за кроком» (кер. Н. Бібік, Л. Кочина, Н. Софій), «Азимут» (кер. С. Підмазін), «Довкілля» (кер. В. Ільченко). У контексті даного дослідження змістові та процесуальні засади інноваційних шкільних мереж України з'ясуємо на прикладі інноваційної технології «Росток».

За результатами багаторічних досліджень, педагогічний проект «Росток» реалізується як педагогічна технологія розвитку дітей (наказ МОН від 06.08.2014 № 905 «Про завершення дослідно-експериментальної роботи за науково-педагогічним проектом «Росток» у початковій школі та впровадження педагогічної технології «Росток» у ЗНЗ»).

Метою діяльності проекту «Росток» є формування здібностей до саморозвитку та самореалізації особистості на засадах інтеграції, діяльнісного підходу до навчання й виховання. Відповідно основними завданнями проекту розробники визначають: підвищення рівня фізичного, психічного, морального, інтелектуального, духовного та творчого розвитку учнів у процесі організації активної діяльності на основі інтеграції; гуманізацію й екологізацію змісту, педагогічних технологій і методів

навчання, реалізованих у науковому та навчально-методичному забезпеченні педагогічного процесу школи [7].

Основними концептуальними засадами педагогічної технології «Росток» стали такі напрями розвитку сучасної освіти, як гуманізація, екологізація й інтеграція навчально-виховного процесу, його розвивальна орієнтація на основі діяльнісного підходу. А створені розвивальні освітні програми зорієнтовані на формування здібностей до самоорганізації; самонавчання й саморозвитку.

Основні концептуальні положення проекту «Росток» представлені в моделі виховної системи класу [4], яка була запропонована розробниками (Рис. 1).

Модель виховної системи класу за проектом «Росток»

Рис. 1. Модель виховної системи класу за проектом «Росток»

Системно-структурний аналіз розвивальної технології «Росток» дозволяє стверджувати, що вона відповідає новим підходам концепції Нової Української Школи, новим освітнім стандартам. Технологія «Росток» гнучка й варіативна, побудована на тих самих принципах, що й Нова Українська Школа: інтеграція, діяльнісний підхід, системність та екологізація освіти, особистісний підхід до учасників навчального процесу, розвиваюче навчання та виховання.

Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів I-II ступенів, що працюють за педагогічною технологією «Росток», затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 06.08.2014 № 905 та розроблені відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від

20.04.2011 р. № 462 та відповідно до Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392.

Автором педагогічної технології «Росток» розроблено Програму впровадження педагогічної технології «Росток» у основній школі [8], у якій представлено основні напрями діяльності, а саме: навчально-методичне забезпечення, наукове керівництво, діагностичне забезпечення, організаційне і кадрове забезпечення проекту «Росток», видавнича діяльність (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Основні напрями діяльності проекту «Росток»

№	Напрями діяльності	Зміст роботи
1.	Навчально-методичне забезпечення	Впровадження результатів наукових досліджень проведених за основними напрямками інноваційно-педагогічної технології «Росток» у навчально-виховний процес опорних загальноосвітніх навчальних закладів
2.		Оновлення програм навчальних курсів учителів початкової школи за напрямками «Навколишній світ», «Українська мова» та «Математика»
3.		Розробка програми навчального курсу «Інформаційна культура» (освітня галузь «Технологія») для вчителів початкової школи
4.		Електронна підтримка навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів, які впроваджують інноваційно-педагогічну технологію «Росток»
5.		Розробка методичного забезпечення викладання інтегрованого навчального курсу «Навколишній світ. 5-6 класи»
6.		Проведення науково-педагогічної експертизи та апробація навчально-методичних комплектів курсів «Навколишній світ 5 – 6 класи», «Математика. 5 – 6 класи» на предмет відповідності змісту посібників науковим засадам інноваційно-педагогічної технології «Росток»
7.		Дослідження особливостей впровадження інтегративно-діяльнісного підходу до викладання навчальних дисциплін галузі «Природознавство» в 6-9 класах на наукових засадах інноваційно-педагогічної технології «Росток»
8.		Розробка навчально-методичних комплектів навчальних дисциплін галузі «Природознавство» для 6-9 класів, «Математика» для 7-9 класів, «Елементи теорії ймовірностей» для 6-8 класів на наукових засадах інноваційно-педагогічної технології «Росток»
9.		Продовження апробації навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни «Англійська мова. 1-4 класи»
10.		Проведення апробації навчальних програм, навчальних і навчально-методичних посібників, розроблених для 5-9 класів відповідно до наукових засад інноваційно-педагогічної технології «Росток»
11.		Реалізація в межах інноваційно-педагогічної технології «Росток» системи заходів з оздоровлення та комплексної діагностики стану здоров'я дітей

12.		Реалізація в межах інноваційно-педагогічної технології «Росток» системи заходів з реалізації основних принципів освіти для сталого розвитку
1.	Наукове керівництво	Здійснення наукового керівництва дослідно-експериментальною роботою
1.	Діагностичне забезпечення	Розробка інструментарію комплексного моніторингу ефективного впровадження інноваційно-педагогічної технології «Росток» у роботу загальноосвітнього навчального закладу.
2.		Проведення комплексного моніторингу всіх напрямів інноваційно-педагогічної технології «Росток»
3.		Проведення систематичної діагностики мотивації навчання, самооцінки рівнів рефлексії, креативності й загального творчого розвитку учнів у межах педагогічної технології
4.		Проведення систематичної діагностики рівня навантаження учнів за показниками стану здоров'я. Створення здоров'язбережувального освітнього середовища
5.		Проведення систематичної діагностики рівня професійної компетентності вчителя й психологічного клімату опорних загальноосвітніх навчальних закладів
1.	Організаційне і кадрове забезпечення	Організація роботи навчально-методичних центрів на базі регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти щодо підготовки вчителів до викладання навчальних дисциплін інваріантної та варіативної складової навчального плану на наукових засадах інноваційно-педагогічної технології «Росток»
2.		Організація роботи інформаційно-консультативних центрів на базі загальноосвітніх навчальних закладів, які працюють за інноваційно-педагогічною технологією «Росток»
3.		Проведення навчально-методичних семінарів і навчальних курсів для вчителів та адміністрації навчальних закладів, які працюють за інноваційно-педагогічною технологією «Росток»
4.		Аналіз щорічних звітів загальноосвітніх навчальних закладів про результати впровадження інноваційно-педагогічної технології «Росток»
5.		Створення авторських колективів, експертних і робочих груп для розробки, апробації, експертизи та постійного моніторингу навчально-методичного забезпечення використання інноваційно-педагогічної технології «Росток» у навчально-виховний процес навчальних закладів
6.		Підготовка наукового звіту за результатами наукової та науково-методичної роботи в межах інноваційно-педагогічної технології «Росток»
7.		Участь у наукових конференціях різних рівнів з метою поширення власного досвіду
1.	Видавнича діяльність	Підготовка до друку навчальних і методичних посібників на основних засадах інноваційно-педагогічної технології «Росток»
2.		Організація необхідної видавничої діяльності на базі науково-виробничого підприємства «Росток А.В.Т.» з метою забезпечення суб'єктів навчально-виховного процесу необхідними навчальними та методичними матеріалами

Отже, проаналізувавши навчально-методичну літературу, наукові публікації автора й учасників проекту, наголосимо, що в основу Програми покладено діяльнісний підхід, який дає змогу організувати навчально-виховний процес через різноманітну творчу діяльність учнів у межах кожного навчального предмета, які інтегруються в цілісну систему, де використовуються напрями розвивальної роботи. Учні отримують необхідні знання завдяки різноманітним способам активізації сприйняття об'єктів і явищ навколишнього світу: спостереження, досліди, самостійний пошук інформації та інші види розумової діяльності. Варіативності мислення сприяють спеціально розроблені вправи й завдання на розвиток уяви й літературної творчості: складання невеличких казок і оповідань про навколишній світ, поетичні й інші вправи з розвитку мовлення, вправи з моделювання, конструювання об'єктів і явищ навколишнього світу, вправи й завдання на оволодіння навчальними вміннями.

На думку автора проекту Т. Пушкарьової, на сучасному етапі діяльності технології «Росток» нагальним є пошук нового змісту, методів, технологій, моделей підготовки педагога до інноваційної, зокрема проектної, діяльності. Це спонукало до розроблення проекту зі створення інноваційної моделі підготовки керівних, педагогічних і науково-педагогічних кадрів до роботи за інноваційними освітніми технологіями «Академія інноваційного розвитку». Результатом проекту має стати теоретичне та експериментальне обґрунтування змістовно-функціональних компонентів моделі; формулювання організаційно-педагогічних умов інноваційного розвитку системи підготовки керівних, педагогічних і науково-педагогічних кадрів до роботи за інноваційними освітніми технологіями, їхньої професійної та психологічної готовності до нових потреб ринку праці, нестандартного творчого мислення, самовдосконалення, ефективного спілкування, інноваційної діяльності. Впровадження проекту «Академія інноваційного розвитку освіти» забезпечує реалізацію стратегії державної освітньої політики щодо її інноваційного розвитку, формування компетентної, розвиненої особистості [9].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, аналіз основних освітніх документів дає змогу зазначити, що в основу нормативного забезпечення діяльності інноваційних шкільних мереж України покладено загальні закони й положення про інноваційну діяльність і накази Міністерства освіти і науки, а також визначити такі основні положення діяльності інноваційних шкільних мереж України, що були задекларовані в досліджуваних законодавчих документах:

- необхідність диверсифікації системи освіти через створення мережі інноваційних шкіл;
- розробка відповідної законодавчої бази регулювання діяльності об'єднаних навчальних закладів;

- стимулювання урядом змін, відкриття нових шкіл, налагодження партнерських стосунків між школами.

Дослідження діяльності інноваційної шкільної мережі «Росток» зробило можливим з'ясування змістових і процесуальних засад досліджуваного явища.

До змістових засад відносимо:

- формування готовності школи до надання якісної освіти всім учням;
- формування готовності навчального закладу до співробітництва у справі поширення прогресивного педагогічного й управлінського досвіду;
- професійний розвиток учителів та шкільної адміністрації;
- здійснення активних заходів для активізації співробітництва з батьками учнів, місцевою освітньою адміністрацією, громадськістю;
- впровадження інтегративно-діяльнісного підходу до викладання навчальних дисциплін природничо-математичного циклу.

З метою з'ясування процесуальних засад діяльності інноваційних шкільних мереж України було схарактеризовано організаційні форми їх діяльності, а саме: 1) взаємовідвідування вчителями навчальних занять та спільний аналіз їх результатів; 2) науково-методичні та практичні конференції; 3) поширення та популяризація здобутих знань та інформації через друковані матеріали, відео, Інтернет; 4) проведення комплексного моніторингу ефективного впровадження інноваційно-педагогічних технологій у роботу загальноосвітніх навчальних закладів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. На подальше вивчення заслуговують змістові та процесуальні засади діяльності інноваційних шкільних мереж України, зокрема проектів «Крок за кроком», «Довкілля», «Азимут».

ЛІТЕРАТУРА

1. *Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»)* (1996). Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF> (*The State National Program "Education" ("Ukraine XXI Century")*) (1996). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>
2. *Закон «Про загальну середню освіту»* (1999). Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/651-14> (*The Law "On General Secondary Education"*) (1999). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
3. *Закон України «Про освіту»* (2017). Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (*The Law of Ukraine "On Education"*) (2017). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. *Модель виховної системи класу*. Режим доступу: <http://www.rostok.org.ua/literatura/publikatsiyi/> (*Model of the educational system of the class*). Retrieved from: <http://www.rostok.org.ua/literatura/publikatsiyi/>.
5. *Національна доктрина розвитку освіти* (2002). *Освіта*, 26, 2–4 (*National Doctrine for the Development of Education* (2002). *Education* 26, 2-4.).

6. *Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки* (2013). Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (*The National Strategy for the Development of Education in Ukraine for 2012-2021* (2013). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>).

7. *Педагогічна технологія «Росток»*. Режим доступу: <http://www.rostok.org.ua/> (*Pedagogical technology "Rostok"*. Retrieved from: <http://www.rostok.org.ua/>).

8. *Програма впровадження педагогічної технології «Росток» у основній школі*. Режим доступу: <http://www.rostok.org.ua/typovi-navchalni-plany> (*Program of introduction of pedagogical technology "Rostok" in the basic school*. Retrieved from: <http://www.rostok.org.ua/typovi-navchalni-plany>).

9. Пушкарьова, Т. О. (2016). Підготовка педагогічних працівників до інноваційної діяльності: проект Академія інноваційного розвитку освіти. *Український педагогічний журнал*, 4, 71-78 (Pushkareva, T. O. (2016). Training teaching staff to providing innovation activities by the project "Academy of innovation education development". *Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, 71-78).

10. Сбруєва А. А. (2005). Інноваційні освітні мережі розвинених країн: типологія, цілі, напрями та умови ефективної діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: Проблеми теорії і практики*, 4 (14), 81-87. (Sbruieva A. A. (2005). Innovative educational networks of developed countries: typology, goals, directions and conditions of effective activities. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after. M.P. Drahomanov. Series 16. The Creative Personality of a Teacher: Problems of Theory and Practice*, 4 (14), 81-87.)

11. Чистякова, І. А. (2010). Концептуальні засади застосування мережевих технологій в освітніх інноваційних процесах. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (8), 73–80 (Chistyakov, I. A. (2010). Conceptual bases of application of network technologies in educational innovative processes. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 6 (8), 73-80.).

РЕЗЮМЕ

Самойлова Юлія. Нормативные, содержательные и процессуальные основы деятельности инновационных школьных сетей Украины.

В статье обозначены и выяснены нормативные, содержательные и процессуальные основы деятельности инновационных школьных сетей (ИШС) Украины. Определены основные положения их деятельности: необходимость диверсификации системы образования через создание сети инновационных школ; разработка соответствующей законодательной базы регулирования деятельности объединенных учебных заведений; стимулирование правительством изменений, открытие новых школ, налаживание партнерских отношений между школами. Выяснены содержательные основы: формирование готовности школы к предоставлению качественного образования всем ученикам и к сотрудничеству в деле распространения прогрессивного педагогического и управленческого опыта; профессиональное развитие учителей и школьной администрации; осуществление активных мер по активизации сотрудничества с родителями учащихся, местной образовательной администрацией, общественностью; внедрение интегративно-деятельностного подхода к преподаванию учебных дисциплин естественно-математического цикла. Охарактеризованы организационные формы деятельности ИШС Украины: 1) взаимопосещения учителями учебных занятий и совместный анализ их результатов; 2) научно-методические и практические конференции; 3) распространение и популя-

ризация полученных знаний и информации через печатные материалы, видео, Интернет; 4) проведение комплексного мониторинга эффективного внедрения инновационно-педагогических технологий в работу общеобразовательных учебных заведений.

Ключевые слова: инновация, сеть, инновационная школьная сеть, заведение общего среднего образования.

SUMMARY

Samoylova Julia. Normative, substantial and procedural bases of activity of innovative school networks of Ukraine.

The article identifies and clarifies the normative, substantive and procedural foundations of the innovative school networks (ISN) of Ukraine.

To achieve this goal, a set of interrelated methods has been used: general scientific: analysis, synthesis, abstraction, comparison and generalization, which have enabled to study official documents of educational reforms; specifically scientific: structural-logical analysis has made it possible to determine the normative principles of the phenomenon; system-structural and system-functional analysis have become the basis for revealing of the content and procedural principles of activity of innovative school networks of Ukraine.

The main provisions of the activities of innovative school networks are defined: the need to diversify the education system through the creation of a network of innovative schools; development of an appropriate legislative framework for regulating the activities of joint educational institutions; government stimulation of change, the opening of new schools and the establishment of partnership relations between schools. The substantial foundations are clarified: the readiness of the school to provide quality education to all students and to cooperate in the dissemination of progressive pedagogical and managerial experience; professional development of teachers and school administration; implementation of active measures to enhance cooperation with students' parents, local educational administration, the public; the introduction of an integrative-activity approach to the teaching of the disciplines of the natural-mathematical cycle. The organizational forms of the activity of the ISN of Ukraine are characterized: 1) the teacher's mutual attendance of training sessions and a joint analysis of their results; 2) scientific-methodical and practical conferences; 3) dissemination and popularization of the acquired knowledge and information through printed materials, video, the Internet; 4) conducting comprehensive monitoring of the effective implementation of innovative pedagogical technologies in the work of general educational institutions.

The study does not exhaust all aspects of the above problem. The content and procedural principles of the activity of innovative school networks of Ukraine, in particular, «Step by Step», «Environment» and «Azimuth» projects deserve further study.

Keywords: innovation, network, innovative school network, institution of general secondary education.